

LAUSUNTO

18.1.2013

Opetushallitus
PL 380
00530 Helsinki
kirjaamo@oph.fi

Viite: Opetushallituksen lausuntopyyntö 39/421/2012

TEHYN LAUSUNTO VANHUSTYÖN ERIKOISAMMATTITUTKINNON PERUSTEIDEN LUONNOKSESTA

Opetushallitus on uudistanut vanhustyön erikoisammattitutkinnon perusteita. Erikoisammattitutkinnon perusteita valmistellut työryhmä edustaa osaltaan alan asiantuntemusta ja on tehnyt työtään perusteellisesti. Työelämävastaavuus ei kuitenkaan ole kaikkien osa-alueitten kohdalla tasapainoista tai kattavaa eikä tulos siten vastaa tarkoituksenmukaisesti todellisiin työelämän osaamistarpeisiin.

Tehy pitää hyvänä, että näyttötutkintojen perusteita tarkistetaan ja yhdenmukaistetaan samoin kuin sitä, että määräysten yleisessä osassa näyttötutkintojen järjestämiseen, suorittamiseen, arviointiin ja henkilökohtaistamiseen liittyvät ohjeistukset annetaan samanlaisina kaikissa näyttötutkinnoissa. Tämä parantaa tutkintojen laatua ja vähentää erilaisten tulkintojen mahdollisuutta. Useiden näyttötutkintojen perusteiden samanaikainen uudistaminen antaa parhaimmillaan myös mahdollisuuden eri tutkintojen työelämälähtöiseen ja tarkoituksenmukaiseen kehittämiseen sekä koulutuksen päällekkäisyyksien purkamiseen.

Tehy edellyttää, ettei tutkintojen uudistaminen johda täysin erilaista osaamista vaativien ammattien samanlaistamiseen, suoritepainotteisuuden ja tehtäväkeskeisyyden lisääntymiseen, eikä ammattitutkinnon ja erikoisammattitutkinnon osaamisen tasojen eron madaltumiseen. Valinnaisuuden mahdollisuuksia tutkintojärjestelmässä olevien tutkintojen välillä tulee ehdottomasti tarkentaa. Valinnaisten tutkinnon osien tulee täydentää ja/ tai syventää suoritettavan tutkinnon ammattialan osaamista. Valinnaisuuksien lisääminen tutkintoihin edellyttää myös opintojen ja tutkinnon suorittamisen ohjaamiseen lisäresursseja koulutusorganisaatiolta.

Valinnaisuuksien tarkoituksenmukaisuuden varmistamisen lisäksi osaamisen tunnistamiseen ja tunnustamiseen tarvitaan pikimmiten täsmällinen, kaikkia toimijoita velvoittava, yhdenmukainen ohjeistus, jossa myös määritellään vastuut ja valtuudet asian päättämiseen.

Vanhustyön erikoisammattitutkinnossa on runsaasti keskeisiä ammattitaitovaatimuksia, jotka edellyttävät vanhustyön asiantuntijuutta. Pakollisen tutkinnon osan Vastuuhenkilönä vanhustyössä tavoite ei kuitenkaan rajaudu työyhteisön tai tiimien ja ryhmien vastuutoimintaan vaan asiantuntijuuden tulee ensisijaisesti kohdentua yksilötason asiakastyöhön. Tämä ei vielä riittävästi toteudu vanhustyön erikoisammattitutkinnon perusteiden luonnoksen ammattitaitovaatimuksissa ja niiden arviointikriteereissä. Tutkinnon perusteiden tulee jatkossa rakentua asiakaslähtöisiksi, johon suuntaan koko sosiaali- ja terveysalan toimintoja ja rakenteita kehitetään.

Tehy ry:n mielestä vanhustyön erikoisammattitutkinnon perusteiden luonnoksessa hyvää on uusi valinnainen tutkinnon osa kuolevan ihmisen hoitamisesta. Tämän osaamisen tarve työelämässä on korostunut. Tutkinnon osan sijoittaminen vanhustyön erikoisammattitutkinnon valinnaiseksi tutkinnon osaksi ei kuitenkaan varauksetta ole työelämätarpeisiin parhaiten vastaava ratkaisu. Kuolevan ihmisen hoitamiseen kohdentuvan tutkinnon osan sijoittuminen tutkintorakenteessa tulee uudelleen harkita ennen koulutuksen aloittamista ja tutkintojen järjestämistä. Sisältökokonaisuuden tuottama ammattiosaamisen tavoite tulisi määritellä asiantuntijuudesta erikoisosaamiseksi

Tehy ry esittää yksityiskohtaisina havaintoina kuolevan ihmisen tutkinnon osasta seuraavaa

Ammattitaitovaatimus ”toimia kuolevan ihmisen hoitamisessa asiantuntijana” antaa tutkinnon osan sisällöstä ja arvioinnin kohteesta sekä kriteereistä liian laajan kuvan. Saavutettu osaaminen ei riitä hoitamisen asiantuntijuuteen vaan on kuolevan ihmisen hoitamisen erikoisosaamista. Suurin osa kyseisen ammattitaitovaatimuksen kriteereistä soveltuu neljän muun ammattitaitovaatimuksen arviointialueelle eikä muodosta erillistä asiantuntijuutta.

Kun kuolevan ihmisen hoitamisen tutkinnon osa on sijoitettu vanhustyön erikoisammattitutkinnon osaksi, tulee ammattitaitovaatimuksissa huolellisesti pitäytyä ilmaukseen omalla vastuualueellaan. Tämä tarkoittaa sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain ja asetuksen määräyksiä ammattioikeuksista, -velvollisuuksista sekä niiden rajoista, joita tutkinto ei muuta.

Kuolevan ihmisen hoitaminen tutkinnon osan ammattitaitovaatimuksissa on esitetty Hospice-ideologian hyödyntäminen. Kyseinen ideologia ei ole suomalaisen terveydenhuollon linjausten pääsuuntaus. Muutoinkaan ei ole perusteltua nostaa ammattitaitovaatimuksissa esiin ainoastaan yhden ideologiasuunnan nimeä. Sama huomio koskee omaisten ja läheisten tukemista, jossa mainitaan vain kodinomaiset ympäristöt vaikka ammattitaitoista osaamista tulee osoittaa kuolevan läheisille kaikissa olosuhteissa ja toimintaympäristöissä.

Kuolevan ihmisen hoitamisen ammattitaidon osoittaminen työelämän todellisissa tilanteissa ja toimintaympäristöissä asettaa tutkinnon suorittamiselle monitahoisia vaatimuksia. **Tehyn mielestä ei ole riittävää** määritellä toimintaympäristöiksi kaikkia sosiaali- ja terveydenhuollon toimipaikkoja. Työpaikkojen valinnassa tulee käyttää tarkkaa harkintaa. Kyseisissä toimintaympäristöissä tulee olla riittävän laaja-alaisesti erikoisosaamista, jota tutkinnon osan ammattitaitovaatimuksissa edellytetään. Ihanteellista olisi, jos tutkinnon suorittaja osoittaisi osaamisensa sekä saattohoitokodissa että jossakin toisessa ympäristössä. Lisäksi tulisi harkita huolella ennen järjestämissopimuksen solmimista koulutuksen järjestäjän todellinen mahdollisuus tämän tutkinnon osan kannalta riittäviin erikoisosaamista sisältäviin toimintaympäristöihin, samoin kuin tutkintomäärien realistiseen toteuttamiseen niissä.

Lopuksi

Yhteenvetona Tehy toteaa, että luonnoksen liitteenä olevan työn kuvan mukaisesti vanhustyön erikoisammattitutkinnon suorittanut on ikääntyneen ihmisen tukijana moniosaaja. Tutkinnon osista tulee näin ollen muodostua riittävän laaja-alainen ammatillinen kokonaisuus, joka vastaa todellisia, käytännön työelämän tarpeita. Parhaimmillaan vanhustyön erikoisammattitutkinnon suorittanut toimii ikääntyneen ihmisen hoidon suunnittelun ja päätöksenteon laaja-alaisena osaajana säännösten, järjestelmien, tukimuotojen ja yksilöllisen palvelun osaamisen kautta. Hänen tulee saavuttaa omalla vastuualueellaan sekä yhteistyössä moniammatillisissa työryhmissä asiantuntijuus ikääntyneen ihmisen terveyden ja toimintakyvyn, sekä mahdollisimman itsenäisen selviytymisen tukemisessa ja kehittämisessä. Näihin tavoitteisiin tutkintoon lisätty kuolevan ihmisen hoitamisen tutkinnon osa liittyy huonosti.

Kuolevan ihmisen hoitamisen tutkinnon osa antaa vain ylimalkaisen tieto- ja osaamisen lisän ja jää irralliseksi osaksi ikäihmisten palvelujen kokonaisuudessa. Asiantuntijuuden

sijasta voidaan saavuttaa enintään kuolevan ihmisen hoitamisen erikoisosaamista, joka sekä edellyttää onnistuakseen vankkaa ja hyvää perusammattitaitoa ja osaamista. Erityisen tärkeää on ottaa huomioon se, että kuolevien ihmisten hoitotyön osaamista tarvitaan kaikenikäisten ihmisten ja heidän läheistensä kanssa. Tutkinnon osan sisällyttäminen ja sen ammattitaitovaatimukset eivät luonnoksen mukaan tuota riittävän laajaa osaamista tähän. Kuolevan ihmisen hoitamiseen tarvitaan kiistatta lisää osaamista. Tämän varmistamiseksi tulee huolella harkita, mihin tutkintoon tämä tutkinnon osa liitetään ja miten varmistetaan siitä, että sen suorittaminen valinnaisena tutkinnon osana kohdentuu oikein.

Helsingissä 18.1.2013

Jaana Laitinen-Pesola
puheenjohtaja
Tehy ry

Kirsi Sillanpää
johtaja
Tehy ry

Lisätietoja:
Tuulariitta Ruontimo
asiantuntija
tuulariitta.ruontimo@tehy.fi